

KANSAINVÄLISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA GRANSKNING AV UTLÄNDSK LITTERATUR

Toimittaja — Redaktör: Jukka Huopaniemi

INIS L. CLAUDE, Jr.: Power and International Relations. Random House, Inc., New York 1962. 310 s.

Voimatasapaino, kollektiivinen turvallisuus sekä maailmanhallitus ovat ne kansainvälisen politiikan kolme varsin keskeistä käsitettä, joiden ympärille rakentuu pääasiassa Michiganin Yliopiston tunnetun tutkijan, professori Inis L. Clauden uusin kansainvälisen suhteiden ongelmakenttää kartoittava teos. Kirjoittaja toteaa välittömästi tutkimuksensa alussa, että yllämainittuja käsitteitä ei ole kyllin tarkoin analysoitu itsessään eikä myöskään yhteydessä toisiinsa; tästä johtuen tulkintaerimielisyyksiä esiintyy varsin runsaasti. Kirjan runko muodostuu näiden kolmen käsitteen analysoinnista, keskinäisestä vertailusta sekä kritisoinnista. Claude lähtee siitä, että nämä käsitteet ovat toisiaan seuraavia ajallisesti samoin kuin myös kehitysasteeltaan, jos ajatellaan ulottuvuutta, jonka toisessa päässä on »balance of power» ja toisessa päässä »world government». Tämä käsitys on myöskin määrännyt asioiden käsittelyjärjestyksen teoksessa.

Ensimmäisissä luvuissa Claude syventyy tarkastelemaan alueen peruskäsitteitä, voimatasapainoa, jolloin hän lähinnä esittelee lukijalle Hans J. Morgenthaun, tämän käsitteen varsinaisen viljelijän ja kehittäjän, esittämiä määrittelyjä ja pyrkii analysoimaan niissä esiintyviä ristiriitaisuuksia. Kollektiivisen turvallisuuden käsittely keskittyy lähinnä presidentti Wilsonin nimen ympärille ja hänen edustamansa ajatussuunnan erittelyyn sekä toisaalta ns. »antiwilsonilaisten» käsitysten varsin tiukkaan kritisointiin. Teoksen loppuosa on omistettu maailman hallituksen ajatukselle; siirrytään nykypäivän tasolle ja tarkastellaan ongelmaa sekä kansainvälisen politiikan että kansainvälisen oikeuden näkökulmasta.

Clauden teos on hyvin jäsennelty ja selkeä tyyliään; se on varmasti tervetullut teos kaikille niille, jotka työskentelevät kansainvälisen politiikan tutkimuksen piirissä. Kirjaan liittyy lisäksi täydellinen bibliografia siinä käytetyistä lähteistä. — M. K. E.

GUNNAR HESSLÉN: Statskunskap. Elfte omarbetande och utökade upplagan, utarbetad av fil.dr. Åke Thulstrup. Albert Bonniers förlag AB, Stockholm 1963. 163 s.

Hesslénin teos, joka ilmestyi ensimmäisen kerran jo 1930, on suppea yleisjohtotelu perinteelliseen valtio-oppiin. Teoksessa keskitytään tärkeimpien voimassa olevien valtiojärjestysten peruspiirteiden kuvaukseen. Mukana ovat: Englanti, USA, Ranska (myös viides tasavalta), Sveitsi, Italia, Saksa ja Neuvostoliitto; kaikki viisi pohjoismaata sekä lyhyinä yleiskatsauksina latinalainen Amerikka, eri maanosien kommunistiset val-

tiot, brittiläisen kansainyhteisön maat ja dominiot, Euroopan »ei-kommunistiset diktaattorit», joilla teoksessa tarkoitetaan Espanjaa ja Portugalia, arabivaltiot, »musta Afrikka» ja Aasian ei-kommunistiset valtiot. Teoksen suppeuden vuoksi eräät osat jäävät melko vähälle huomiolle, esim. arabivaltioista, Afrikan uusista valtioista ja Aasian ei-kommunistisista valtioista on selvitty kuudella sivulla eli samalla määrällä, mitä Tanska yksinään on saanut osakseen. Suomikin on saanut osakseen sentään neljä sivua, Englanti yksitoista ja Ruotsi kaikkein eniten eli neljätoista. Teoksen kansainvälistä käyttökelpoisuutta tällaiset rakenneseikat luonnollisestikin häiritsevät, mutta verrattuna vastaaviin amerikkalaisiin teoksiin, jotka kokonaisuudessaan vaativat vähintään viisinkertaisen sivumäärän ja ottaen huomioon teoksen sisältämien tietojen tuoreuden — ne ulottuvat ajallisesti syyskuuhun 1963 — teos lienee tällä haavaa paras alan alkeistietojen esitys. Teoksen arvoa lisää se, että sen alkuun on perinteelliseen brusewiziläiseen tapaan sijoitettu lyhyt katsaus historiallisiin valtioteorioihin, mutta myöskin vallitseviin ideologisiin näkemyksiin. Kirjan loppuun on taas sijoitettu erillinen luku kansainvälisistä järjestöistä. Teoksen uudelleen muokkaaja, tohtori Thulstrup on ottanut kiitettävällä tavalla huomioon myös politiikan tutkimuksen reaalityhteellisen luonteen, sillä katsauksissa ei kiinnitetä huomiota vain valtioelämän juridisiin puitteisiin, vaan poliittiseen järjestelmään kokonaisuudessaan. Tällöin on kiinnitetty huomiota puolueuudostukseen ja poliittisten voimasuuntien välisiin suhteisiin, puolueiden ohjelmallisiin tavoitteisiin, jopa poliittisen lehdistöön ja painostusryhmiinkin. Kokonaisuudessaan teos on varsin suositeltava alan suppea ja helppotajuinen yleisesitys, joka puolustanee paikkaansa myös alan akateemisessa opetuksessa, joskaan se ei vielä pysty poistamaan moderniin valtio-oppiin johdattavan yleisesityksen tarvetta. — O. A. B.

LEON N. LINDBERG: *The Political Dynamics of European Economic Integration*. Stanford University Press, Stanford, California 1963. 367 s.

Wisconsinin yliopiston valtio-opin apulaisprofessori Leon Lindberg lähtee teoksessaan tarkastelemaan Euroopan talousyhteisöä yksinomaan poliittiselta kannalta. Teos jakaantuu kolmeen osaan, joista ensimmäisessä määritellään käsitteet. Sen mukaan poliittinen integraatio on prosessi, jossa yksityiset maat luopuvat oikeudesta tehdä itsenäisiä poliittisia päätöksiä, pyrkien sensijaan yhtenäisiin päätöksiin delegoimalla päätösvaltaa uusille keskuselimille. Tällaisen kehityk-

sen edellytykset ovat: (1) keskuselinten tulee kehittyä, (2) niiden tehtäväpiiriin tulee laajeta, (3) tehtävien tulee olla sellaisia, että niiden ratkaiseminen nopeuttaa integraatiota, (4) päätöksien on oltava jäsenille edullisia.

Kolmannessa luvussa osoitetaan miten käytännön päätöksenteko tapahtuu. Asiain käsittelystä otetaan neljä esimerkkiä: neuvottelut vapaakauppa-alueesta, yhteisestä tullitariffista ja G-listasta, kaupan vapauttamisohjelman nopeuttamisesta ja yhteisestä maatalouspolitiikasta. Tekijä toteaa, että näissä tapauksissa poliittisen integraatiokehityksen kolme ensimmäistä edellytystä on täytetty ja eräin varauksin neljäskin, vaikka kaikki jäsenmaat eivät olleetkaan kaikista ratkaisuista aluperin yhtä mieltä. Kirjan viimeisessä kappaleessa pohditaan, kuten hyvään tapaan kuuluukin, EEC:n tulevaisuutta. Neljän esimerkin avulla on osoitettu, että EEC:n kehitys on käynyt kohti yhtenäistymistä. Mikä voisi vaarantaa tämän? Tekijä viittaa varovasti kenraali de Gaullen jyrkään kannanottoon Englannin liittymiskysymyksessä. Samaan hengenvetoon hän kuitenkin ilmoittaa, ettei halua povata, miten tämä jyrkkyys vaikuttaa EEC:n vastaiseen kehitykseen. Varovaisuus on ymmärrettävää, sillä tekijä on päättänyt havaintonsa vuoden 1962 alkuun. Kukapa nyt noin lyhyen havainnoinnin perusteella haluaisi esittää varmaa kantaansa.

Lindbergin teos ei avaa uusia uria taloudellisen yhteistyön valtio-opilliselle tutkimiselle. Se on ennenkaikkea selkeästi kirjoitettu katsaus EEC:n päätöksentekoon ennen vuotta 1962. Sitä voi suositella niille talouspolitiikoille tai muuten vain alasta kiinnostuneille, jotka eivät tunne oloaan varmaksi Euroopan taloudellisesta yhteistyöstä puhuttaessa. — J. V.

ROY C. MACRIDIS & BERNARD E. BROWN (ed.): *Comparative Politics. Notes and Readings*. Dorsey Press, Homewood 1961. 577 s.

Amerikkalaiset kustantajat markkinoivat yhä useampia lukukirjoja helpottamaan valtiotieteen eri alojen yliopisto-opetusta. Niiden toimittajille kuuluu kirjansa jäsenteleminen, sopivien kirjoitusten etsiminen tai pikemminkin paljon aineiston ankara valikointi sekä johdattavien kappaleiden kirjoittaminen. He näyttävät ottavan huomioon vain englannin kielellä julkaistuja lehtiä ja kirjoja, koska eivät tunne muita.

Macridisin ja Brownin kokoama teos kuuluu lajinsa parhaimpiin. Sen aihepiiri on keskeinen, ja työ on toteutettu onnistuneesti. Vertailevan politiikan tutkimuksen ala on jäsennely siinä neljäksi osaksi: (1) teoriain, käsitteiden ja käsittelytapojen selventely,

(2) ryhmien, puolueiden ja ideologioiden asema poliittisissa järjestelmissä, (3) hallituslaitokset sekä (4) poliittiset muutokset, varsinkin kehitysmaiden modernisoituminen. Mukana on kaikkiaan 52 kirjoittajaa tai kirjoittajaryhmää; Aristoteleen ja MIT:n tutkijaryhmän 'väliin' mahtuvat mm. Max Weber, Gunnar Heckscher, Maurice Duverger, David Easton, Martin Lipset ja Harold Lasswell. Behavioraalista tarkastelutapaa on sopivasti suosittu aineistoa valikoitaessa. Asiantuntevasti, joskin perin suppeasti laaditut johdattelut ovat sitomassa yhteen kirjan vaihtelevia aineksia, eikä lukijalle jää varsinaista sillisalaatin vaikutelmaa. Ehkä oli kuitenkin epätarkoituksenmukaista sisällyttää samoihin paperikansiin myös yhden puolueen järjestelmiä. — P. P.

SUSANNE MILLER: *Das Problem der Freiheit im Sozialismus. Freiheit, Staat und Revolution in der Programmatik der Sozialdemokratie von Lassalle bis zum Revisionismus-Streit.* Europäische Verlagsanstalt, Frankfurt am Main 1964.

Susanne Millerin kirja on uusi palanen tietoa puolueohjelmien ja ideologian analyysin moninaisella ja nopeasti laajenevalla tutkimuskentällä. Se on vain palanen, irrallinen fragmentti, jota ei ole yritettykään liittää niihin tieteellisiin näkemyksiin, yleisiin tutkimusotteisiin, jotka tällä alalla ovat nykyään käypää rahaa. Se seikka, että tällainen alueellisesti ja ajallisesti suppea tutkimus, joka käyttää hyväkseen vain tavallisia historianantutkimusmenetelmiä ja tarkkaa käsiteanalyysiä voi tarjota mielenkiintoista luettavaa ja asiallista informaatiota on osoituksena siitä, ettei laajemmilla teorioilla ja paremmilla tutkimusmenetelmillä ylpeilevät tutkimusotteet ole ainoita autuaaksi tekeviä.

Vaikka kirjoittaja tarkasteleekin vain Saksan sosiaalidemokraattisten puolueiden ohjelmia kehityksen alkuaikoina (Lassallesta revisionismiin) hän tuo selvästi ja hyvin formuloiden esille sosialismin yleisen ongelman: mitä »vapaus» todella merkitsee, mitkä olosuhteet maksimoivat yhteiskunnan vapauden määrän ja mitä keinoja käyttäen nämä olosuhteet voidaan luoda siten, etteivät itse keinot pääse vääristämään aiottua lopputulosta. Miller tarkastelee sosialismin teoreetikkoja (Lassalle, Marx, Engels, Bebel, Liebknecht, Kautsky, Bernstein) tulkintoja vapauden ongelmasta sellaisena kuin ne ilmenevät heidän käsityksissään valtion ja yhteiskunnan välisistä suhteista ja vallankumouksen tai rauhallisen poliittisen toiminnan välttämättömyydestä. Sitä prosessia, jonka kautta näiden ajattelijoiden aatteet tulivat hyväksytyiksi varsinaisiin puolueohjelmiin

Miller analysoi erittäin tehokkaasti ja taitavasti.

Millerin teoksen merkitys on juuri siinä taitavuudessa, jolla kirjoittaja yhdistää sosialismin yksityiset ongelmat kaikkein keskeisimmän, vapauden ympärille. Tutkimusote ei ole uusi, mutta se tapa, jolla Miller käyttää sitä rajoitetun yksityistapauksen analyysissä on erittäin tehokas. Toisaalta Miller kyllä olisi voinut viitata eräisiin vapauden käsitteen yleisempiin filosofisiin analyyseihin, esim. Sir Isaiah Berlinin kirjoituksiin»positiivisesta ja negatiivisesta vapauden käsityksestä. Olisi mielenkiintoista nähdä, missä määrin taitava aatehistorioitsija voisi yhdistää Millerin tutkimuksen kaltaisia analyyttisiä fragmentteja yhdeksi kokonaisuudeksi esim. »positiivinen vapaus»/»negatiivinen vapaus» vastakohtaisparin avulla.

Millerin teos on dokumentoitu huolella. Kirjan tyyli on selkeää ja asiallista ja yhteenvedot kappaleiden lopussa helpottavat teokseen tutustumista. — I. H.

HENRY PELLING: *A History of British Trade Unionism.* Macmillan & Co, London 1963. 287 s.

Den brittiska arbetarrörelsens struktur är i många avseenden unik inte minst därför att man där snarare plägar tala om labourpartiernas eller de olika fackföreningarna, trots att dessa utåt utpräglade under ett och samma namn och som en och samma helhet. Nya drag i den brittiska bäringsbilden är framför allt behovet av en långsiktig samhällsplanering, i teorin anammad inte endast av landets arbetarparti och arbetslagare utan också av konservativerna och arbetsgivar sidan. När landet under senare årtionden fått undvara den nationellt politiska utveckling som varit mycket typisk för andra länder i synnerhet under och efter andra världskriget, kommer behovet att se situationen i historiskt ljus fram i allt tydligare dager.

Henry Pelling är en driven kännare av brittisk arbetarrörelse, som skrivit åtta olika verk i genren under de nio senaste åren. Skrivstilen är elegant utan att framställningen för den skull behöver ge avkall på fördjupning och berättarskärpa. Den med illustrationer tonade röda tråden sträcker sig ända tillbaka till år 1825 ehuru framställningens tyngd främst är förlagd till utvecklingen från 1900 framåt. Rekommendabelt i kapiteluppläggningsen är de korta summeringarna före skildringen av de olika tidsskedena, vilkas rubriker säger mycket om vad de gällt: uppkomsten av fackföreningarna, konsolideringen av labour samt slutligen problemen med nationell integritet. Fackföreningsrörelsen i Storbritannien har på sätt och vis utvecklats längre än

i många andra länder. Avtalsfriheten har i lag varit garanterad redan så länge, att ekonomerna, ehuru inte samtliga, nu t.o.m. är villiga att acceptera större restriktioner i kollektivavtalsförhandlandet än vad man haft hittills. Detta därför att en målmedveten konjunkturpolitik i dagens läge kräver samarbete mellan alla de parter som är med om att avgöra inte endast löne- utan också prisnivåns utformning.

Pellings historiebok är ofta rent av fängslande och som sådan kan den vara lektyr likvärd för historiker och politiker som för samhällsintresserade i största allmänhet.
— R. H-s.

FLORENCE PETERSON: American Labor Unions. What they are and how they work. Second revised edition Harper & Row, New York 1963. 271 s.

Trots endast 230 sidor egentlig text är verket en diger handbok som i data- och detaljrikedom överträffar de flesta skildringar av fackföreningssystem i olika länder. Den historiska delen av framställningen är förtjänstfullt kort. På den följer i tur och ordning kapitel om struktur och förvaltning, unioner och lagar, unioner och arbetsgivare samt verksamheten utanför själva arbetsplatsen. I slutet finns en förteckning över facktermer och en annan över samtliga till centralorganisationerna AFL-CIO anslutna förbund jämte uppgift om medlemsantalet. Denna andra upplaga säges vara aktualiserad alltigenom (den första utkom 1945) samt ytterligare påspädd med ett intressant nytt kapitel om fackföreningarnas lagliga status och kollektivavtalsförhandlingar.

Boken är mera läsbar för fackmän, vilket inte bör förta intresset att studera den även bland sådana, som kommit i beröring med fackförbundens verksamhet ur en mera teoretisk synvinkel. Författarinnan är en f.d. tjänsteman vid ett statligt arbetsstatistiskt ämbetsverk, har i årtal idkat forskning särskilt beträffande möjligheterna att utveckla systemet med kollektivavtal. Läsaren gripes särskilt av stämningen på den amerikanska arbetsmarknaden, vars utformning mera präglats av kamp mot lagstiftning och mellan industri- eller yrkesuppdelning än av för europeiska förhållanden typiska motsättningar mellan företrädare för olika samhällsideologiska riktningar. Och värsta fienden är väl slutligen ändå automationen som rycker bort miljoner och åter miljoner från det manuella arbetet. Till följd av detta är redan nu över hälften av landets sammanlagda arbetsstyrka i »manschettyrken» och medlemsökningen i förbunden har stagnerat sedan fem-sex år tillbaka.

Politikens roll är en annan än i Europa, där förbundsindelningen i t.ex. socialistiska eller kommunistiska fackförbund är mycket mera deciderad. Avsaknaden av inflytelserika ideologiska masspartier hindrar givetvis inte de fackliga centralorganisationerna i USA att verka som effektiva påtryckningsorgan i diverse offentliga instanser.

Som helhet betraktat är verket inte bara intressant utan också en rekommendation till kapitelindelning för motsvarande framtida atmosfärstudier över fackföreningsverksamheten in andra länder. — R. H-s.

AUSTIN RANNEY (ed): Essays on the Behavioral Study of Politics. University of Illinois Press, Urbana, 1962.

Teokseen on koottu International Political Science Associationin konferenssissa Ann Arborissa 1960 pidetyt esitelmät. Esitelmät ovat tässä kokoomateoksessa korjatussa muodossa, ja niihin on lisätty eräänlaiseksi esipuheeksi Evron M. Kirkpatrickin artikkeli »The Impact of the Behavioral Approach on the Traditional Political Science».

Ann Arborin konferenssin teema oli hyvin väljä: poliittisen käyttäytymisen tutkiminen (political behavior studies) poliittisten ilmiöiden tutkimusotteena. Teeman väljyydestä varmaankin johtuu, että esitelmät ovat hyvin eritasoisia eivätkä muodosta yhtenäistä kokonaisuutta. Mikäli kokoomateos on suunniteltu »behavioraalisen» politiikatutkimuksen manifestiksi, se ei hajanaisuuden ja epätasaisuuden vuoksi täytä tätä tarkoitusta. (Paljon paremman ja yhtenäisemmän katsontakantansa esittelyn ovat saaneet aikaan »behavioraalisen» (positivistisen») tutkimusotteen vastustajat, Leo Straussin koulukunta, Herbert Storingin toimittamassa kokoomateoksessa »Essays on the Scientific Study of Politics», julkaistu myös 1962).

»Essays in the Behavioral Study of Politics» sisältää kolmea eri tyyppiä olevia artikkeleita: yleisiä metodologisia analyysejä, trendiraportteja politiikatutkimuksen eri osa-alueita ja kehitysraportteja poliittisen käyttäytymisen tutkimuksesta eri maissa. Yhtenäisyyden ja aiotun »manifestityylin» kannalta olisi kenties ollut parasta keskittyä vain ensimmäistä tyyppiä oleviin esityksiin. Trendiraportit ja alueelliset kehitysraportit ovat kyllä erittäin tärkeitä tieteen kehitystä arvioitaessa, mutta niiden paikka on pikemminkin monistetuissa pöytäkirjoissa tai tieteellisissä aikakausjulkaisuissa kuin pitempiaikaiseksi kulutushyödykkeeksi tarkoitettussa kokoomateoksessa.

Teoksen yleistä metodologiaa käsittelevistä kirjoituksista Kirkpatrickin em. artikkeli,

Angus Campbellin survey-analyysin apologia ja Austin Ranneyn makrovariaabeleiden käyttömahdollisuuksia tarkasteleva esitys ovat hyviä yleiskatsauksia, mutta lisäävät tuskin mitään uutta näistä ongelmista aikaisemmin käytyihin keskusteluihin. Mielenkiintoisin metodologisista artikkeleista on Stein Rokkanin »The Comparative Study of Political Participation: Notes Toward a Perspective on Current Research». Rokkanin erittely politiikan tutkimuksen eri käsitteistä ja tutkimusalueista eri aggregaattitasoilla tarjoaa uusia lähtökohtia sekä empiiriselle tutkimukselle että teorianmuodostukselle.

Eri tutkimusaloja käsittelevistä artikkeleista tarjoaa uusinta tietoa James Marchin yleisesitys päätöksentekoteoriasta organisaatiotutkimuksessa. Artikkelit tuo selvästi esille tämän tutkimusotteen metodologiset ongelmat ja luonnostelee eräitä mahdollisuuksia niiden ratkaisemiseksi.

David E Butler (Iso-Britannia), Jerzy J Wiatr (Puola) ja Pertti Pesonen (Suomi) tyytyvät esittämään yleiskatsauksen poliittisen käyttäytymisen tutkimisesta edustamisessa maissa. Nämä artikkelit ovat mielenkiintoisia, jos lukija vaivautuu itse tekemään yksityiskohtaisen vertailun. Ne voisivat myös tarjota mielenkiintoisen lähtökohdan tiedonsosiologiselle spekulatiolle: miten yksi ja sama tutkimusote kehittyi erilaisessa kulttuuri- ja institutionaalisessa ympäristössä, kun sitä sovelletaan tutkimustyössä.

Kriittisestä vertailusta kiinnostuneita voi lopuksi muistuttaa siitä, että Unescon poliittisen sosiologian konferenssi pidettiin vuotta myöhemmin kuin Ann Arborin konferenssi ja siellä pidetyt esitelmät on saatavissa Acta Sociologica eripainoksena (Approaches to the Study of Political Participation, Reprint from Acta Sociologica, Vol VI, fasc 1—2, Bergen Norway, Chr Michelsen Institute). — I. H.

THOMAS CHR. WYLLER: *Frigjøringspolitikk. Regjeringsskiftet sommeren 1945*. Universitetsforlaget, Oslo 1963. 220 s.

Saksalaisten miehitysjoukkojen antautuminen toukokuun 8 päivänä 1945 aiheutti Norjassa erikoislaatuisen poliittisen tilanteen. Maassa ei ollut hallitusta. Pakolaishallitus oli edelleen Lontoossa, ja vallasta huolehti tosiasiaa ns. kotirintaman johto. Tämä ei kuitenkaan ollut mikään poliittinen ryhmittymä, joka valtiosäännön mukaisesti olisi normaalioloissa voinut ottaa hallitusvallan käsiinsä. Tilanne yhä mutkistui, kun pakolaishallitus erosi kohta sen jälkeen kun se oli palannut Norjaan. Vasta yli kuukauden kestäneiden monivaiheisten ja sitkeiden neuvottelujen jälkeen kriisi saatiin ratkaistuksi siten, että Einar Gerhardsenin johdolla muodostettiin kokoomushallitus, jossa sekä kotirintaman johto että »vanhat» puolueet olivat edustettuina.

Dosentti Wyller on laajan lähdeaineiston turvin — hänen käytettävissään on ollut runsaasti erilaista arkistoaainesta, mm. pakolaishallituksen pääministerin Nygaardsvoldin muistiinpanot — pyrkinyt selvittämään näiden hallitusneuvottelujen vaiheet ja taustatekijät. Hän tekee sen kronologisesti, mutta koko ajan hän erittelee tapahtumien kulkua myös valtiotieteilijän kannalta. Hänen esitystapansa on selkeä ja eloisa, paikoitellen niin mukaansatempaava, että täysin unohtaa lukevansa tieteellistä tutkimusta.

Wyllerin kirja on Norjassa saanut osakseen runsaasti huomiota. Se onkin ensimmäinen perusteellinen yritys selvittää maan poliittiset tapahtumat miehityksen päättymistä seuranneina viikkoina. Yleensä teosta on kiitetty, mutta on myöskin todettu että hänen esittämänsä käsitykset ja arvioinnit varsinkin kotirintaman pyrkimyksistä ja osuudesta voivat antaa aihetta eriäviin mielipiteisiin. — H. S.